

בְּאֵרָה שֶׁל תּוֹרָה

פשט עיון ודרש בפרשת השבוע ופניני השקפה ומוסר / נכתב ונערך ב"ה ע"י הרב ראובן גולן

יו"ל ע"י מוסדות דרכי תורה רחובות, בתי מדרש להוראה ולרבנות וכוללים לאברכים מצויינים, רח' הי"ש 12

כתובת המערכת:

רחובות- ההגנה 56/5

טל' - 055-2537170

דוא"ל להערות וקבלת

העלון מדי שבוע:

rg5740@gmail.com

גליון 687 חשון תשפ"א שנה טו'

לע"נ פייר סעדיה בן חנה ז"ל ע"י בתו וחתנו ידידנו הגב' קאטי ור' ג'ראלד טוביאנה הי"ו

פרשת וירא

ולא נשתייר כי אם עמוד גמילות חסדים, וכמו שאמר רבן יוחנן בן זכאי."

ומבאר שם הגר"א שאף שבזמן הזה אין לנו תורה ועבודה, והתורה והתפילה שבדורות אלו אינן משתוות למה שהיו בדורות הראשונים, מכל מקום יש עמוד אחד שלא השתנה, והוא עמוד החסד, שעל ידי העיסוק בו יכולים אנו לזכות למדרגה גבוהה שתהא חשובה לפני ה' כמו בדורות הראשונים. כי חסד אינו תלוי בדרגת הרוחניות של הדור, וההזדמנויות לעשיית חסד נותרו בעינם בימינו אנו כמו בשנים קדמוניות.

ג. ויש שפירשו לאור זאת את מאמר חז"ל (פסחים ק"ז, ב) "ואעשך לגוי גדול- זהו שאומרים אלהי אברהם. ואברכך- זהו שאומרים אלהי יצחק. ואגדלה שמך- זהו שאומרים אלהי יעקב. יכול יהיו חותמין בכולן? תלמוד לומר והיה ברכה, בך חותמין, ואין חותמין בכולן!". שכן ידוע שהאבות הם כנגד עמודי העולם, ואמנם היו דורות רבים ששלושת העמודים היו קיימים, אך הקב"ה אמר לאברהם אבינו שבדור החיתום בזמן עקבתא דמשיחא "בך חותמין!" ולא באחרים, כלומר שבדור זה העמוד שעליו יעמוד העולם הוא עמודו של אברהם אבינו עמוד החסד.

כשהסבא מקלם לא הורשה להיכנס לדרשתו ה"חלומית" של רבינו יונה

ד. מסופר על הסבא מקלם שנהג ללמוד רבות בספר שערי תשובה לרבינו יונה. לילה אחד חלם שרבינו יונה הגיע לעירו למסור שיחת מוסר בבית הכנסת המרכזי. נרגש מן ההזדמנות המיוחדת מיהר הסבא לבית הכנסת לשמוע את השיחה. אך בהגיעו לפתח בית הכנסת עצר אותו שומר ושאל "מי אתה?". "שמי שמחה זיסלי" השיב הרב. "אני מצטער", אמר השומר, "אך מעולם לא שמעתי עליך. לא אוכל לתת לך להיכנס".

הסבא החל להפך במוחו בקדחתנות בנסיון למצוא זכות שתאפשר לו להיכנס, ואמר לשומר את שם רבו הגאון רבי ישראל סלנטר זצ"ל, אך השומר עדין סירב לתת לו להיכנס. מיואש מן המצב החליט הסבא לבסוף שאולי שמו של בנו יעזור. "שמו של בני הוא נחום זאב", אמר לשומר. "נחום זאב?", שאל השומר, "אם נחום זאב הוא בנך אתה יכול להיכנס לבית הכנסת!".

כשהקיץ הסבא משנתו הבין שאין זה חלום רגיל. הוא הלך אל בנו וסיפר לו על החלום שחלם. "איזו מצוה קיימת שעמדה לי לזכות כה גדולה?" שאל. בנו שהיה ידוע בענוותנותו שתק ולא ענה, אך אביו הפציר בו לגלות לו את סוד הדבר, ואז סיפר נחום זאב, "המגפיים הישנים שלי נקרעו והייתי זקוק בדחיפות לזוג מגפיים

אדם עושה חסד עם בני אדם, ו"מלאך" עושה עם מלאכים...

"וירא וירץ לקראתם מפתח האהל" (יח, ב)

חיינו של אברהם אבינו היו רצופים מעשי צדקה וחסד למכביר, ומכולם ציינה התורה ביותר את החסד שעשה עם המלאכים, שכן נדמה שבו הגיע אברהם לפסגת החסד האנושי, בעשותו חסד על רקע תנאים בלתי הגיוניים, של מצב בריאותי לא פשוט בעקבות ברית המילה, ושל חוס בלתי נסבל שבעקבותיו לא היה כלל עם מי לעשות חסד באותו יום.

והיות ו"תעשיית החסד" של אברהם לא נבעה רק מחמת החסר והצורך של השני, אלא בעיקר בגלל שהחסד היה "אוויר לנשימה" עבורו, לא פטר את עצמו במצב זה מעשיית חסד בטענות כאלה ואחרות מוצדקות ככל שיהיו, כי ללא חסד חיינו אינם חיים. ולכן חיכה וציפה והמתין עד שתזדמן לו אפשרות להטיב עם הזולת, ומשזו הגיעה הסתער עליה בכל כוחותיו כאדם צמא המשתוקק למים, חרף הקושי והכאב.

ולכן משמים זימנו לו לעשות חסד עם מלאכים, כי אדם עושה חסד עם בני אדם, ו"מלאך" עושה חסד עם מלאכים... ומי שהגיע לרמה כזו של עשיית חסד, והחסד כה חקוק בעצמותו, הרי הוא כמלאך.

ומעשה אבות סימן לבנים, כי חסדו של אברהם מלמדנו חסד מהו, ועד כמה צריך להיות החסד חלק בלתי נפרד מאיתנו. חסד במובן של "רודף חסד". חסד שנעשה לא רק כשמתעורר צורך בהטבה לזולת עקב חסרונו, אלא כחלק מעבודת ה', ומתוך הבנה שבדיוק כמו שאי אפשר שיעבור עלי יום בלי תורה ובלי תפילה, כך אי אפשר שיעבור עלי יום ללא חסד.

ב. הגר"א בפירושו לשיר השירים (ו, ד) מביא את דברי האבות דרבי נתן (פרק ד'), "פעם אחת היה רבן יוחנן בן זכאי יוצא מירושלים, והיה ר' יהושע הולך אחריו וראה את בית המקדש חרב. אמר ר' יהושע, אוי לנו על זה שהוא חרב, מקום שמתכפרים בו עוונותיהם של ישראל. אמר לו, בני, אל ירע לך, יש לנו כפרה אחת שהיא כמותה, ואיזו זו גמילות חסדים, שנאמר כי חסד חפצתי ולא זבח".

וכתב על כך הגר"א, "והענין שעל שלושה דברים העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים, ואחר שגלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו אין לנו לא תורה כמו שנאמר "מלכה ושריה בגוים אין תורה", ולא עבודה כי נחרב הבית ואין קרבנות,

אלברט בן אסתר חזן ז"ל
אילן בן מוזל זכריה ז"ל
שמחה בת חונצ'ה עזרי ז"ל

רומיה בת דוד עמרני ע"ה
שמעון בן שלום הלוי ענעני ז"ל
רחל בת מרדכי אריה ברזל ע"ה

יוסף בן מינה ז'אנו ז"ל
שמעון בן יקוט ז'אנו ז"ל
איטה בת אידס גולד ע"ה

ר' בנימין בן סלחה ז"ל + סרח בת רחמה ע"ה
ר' שלמה בן טאוס ז"ל + נאוה בת תאגיה ע"ה
אהרן בן יחיא ז"ל + רחל בת סאלחה ע"ה
יחיא בן סלאת ז"ל

חדשים. ראיתי אצל הסנדלר זוג חדש שהתאים לי בדיוק והתחלתי לחסוך כסף עבורו. הדבר ארך זמן רב, אך לאחר שבועות רבים היה ברשותי סכום הכסף הנדרש. בשמחה רבה פניתי לסנדלר קניתי את המגפיים ויצאתי מחנותו בתחושת סיפוק גדולה".

"מאוחר יותר באותו ערב דפק עני על הדלת וביקש ממני צדקה. שמתי לב שהוא עומד יחף בשלג. לא היו לו מגפיים ואפילו לא נעליים להגן על רגליו מהקור והשלג, בעוד שלי היו לפחות מגפיים הישנים. מיהרתי לחלוץ את מגפיי החדשים ונתתי אותן לעני".

"מצוה זו היתה זכות גדולה עבורך", אמר הסבא מקלם לבנו, "לא רק שהעמדת את עצמך במקומו של הזולת והבנת לצרכיו, אלא גם הסכמת לוותר עבורו על משהו שהיה יקר ביותר עבורך ושעמלת הרבה להשיגו".

למותר לציין את גדולת הסבא מקלם וגדולת רבו, אך כל זה לא עמד לו להיכנס לדרשתו ה"חלומית" של רבינו יונה, כמו מעשה הצדקה והחסד שעשה בנו, ללמדך עד היכן הדברים מגיעים.

מהי הצדקה שלך?

"כי ידעתי למען אשר יצוה את בניו ואת אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט" (יה, יט)

לפי פשוטו הכתוב מציין שני דברים שאברהם אבינו לימד את בני ביתו, נתינת צדקה, ועשיית משפט. ברם, האדמו"ר מאו"רוב בספר באר משה (פרי תרומה) ביאר שדבר אחד הוא, שכן אברהם אבינו חינך ולימד שצדקה אינה נדבה ורצון טוב בעלמא, אלא צדקה של משפט, כלומר צדקה שהיא בגדר של משפט וחיוב גמור. כי יסוד מצות נתינת צדקה היא האמונה שה' הוא בעל הממון, והאדם אינו אלא נפקד שהפקיד בעל הממון בידו ממון בכדי שיעשה בו צדקה וחסד. ולכן אם האדם נותן צדקה רק מתוך רגש של רצון והתנדבות עדיין לא הגיע למעלה האמיתית של נתינת צדקה בדרכו של אברהם אבינו, שהיא צדקה של משפט, שהאדם יודע שהינו מחוייב ליתן צדקה בהיותו שבעבור כך ניתן לו הממון.

ובזאת ביאר האדמו"ר מאו"רוב באופן נפלא את הטעם שנותני צדקה ב"ויברך דוד" כשאומר "ואתה מושל בכל", כי כאמור יסוד מצות נתינת צדקה היא האמונה שה' הוא בעל הממון והבעל הבית אינו אלא נפקד שהפקיד בעל הממון בידו ממון בכדי שיוכל לעשות בו צדקה וחסד, וכמו ששינו בפרקי אבות (פרק ג') "תן לו משלו שאתה ושלך שלו". ולכן כשאומר "ואתה מושל בכל" ומביע בכך את הרגשתו שכל כספו וממונו משל השי"ת הוא, ומשל ה' הוא נותן, אזי היא הצדקה המושלמת, צדקה של משפט וחיוב כמו שלימד אברהם אבינו.

ב. ויסוד הדברים מבואר בטור בהלכות צדקה (סימן רמ"ז) "ואל יעלה בלבו עצה לומר איך אחסר ממוני ליתנו לעניים, כי יש לו לדעת שאין הממון שלו אלא פקדון לעשות בו רצון המפקיד וזה רצונו שיחלק לעניים ממנו, וזהו החלק הטובה שיהיה לו ממנו כדכתיב והלך לפניך צדקך".

ולפי זה תירץ בפירוש אבן חי על הבן איש חי (עמ' שכה') את קושיית התוספות במסכת בבא בתרא (דף ח') כיצד כפה רבא את ר' זירא והוציא ממנו ארבע מאות זוז לצורך צדקה והרי ידוע ש"כל מצות עשה שמתן שכרה בצידה אין כופין עליה", ובצדקה נאמר "למען יברכך ה' אלוקיך בכל מעשי ידיך" אולם לפי האמור מיושב מפני שהממון הוא לא של הנותן אלא מעיקרו הוא של צדקה ושייך לעניים, ולכן אפשר לכופו לצדקה שאם לא כן הוא מחזיק בממון שאינו שלו, ואם כן אין זה שייך לכלל שאין כופין על מצות עשה שמתן שכרה בצידה.

ג. ובדרכו זו סימל אברהם אבינו את ההיפך הגמור מאנשי סדום. שכן אלו האחרונים לא רק שבודאי לא נתנו צדקה של משפט, אלא שגם צדקה של רצון והתנדבות מיאנו לתת. מחמת שכפרו בה' ואמרו כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, ומדוע שיתן האדם למישהו אחר מממון שעמל עליו בעשר אצבעותיו. ולעומתם אברהם אבינו לימד לעולם שצדקה היא מחוייבת המציאות ואינה ענין של נדבה גרידא, כי "ואתה מושל בכל", הקב"ה הוא שהעניק לנו את הממון כדי שניתן ממנו לעני ודל, ואם איננו עושים כך הרי שזהו נגד רצונו ית'.
ג. ובדרכו זו סימל אברהם אבינו את ההיפך הגמור מאנשי סדום. שכן אלו האחרונים לא רק שבודאי לא נתנו צדקה של משפט, אלא שגם צדקה של רצון והתנדבות מיאנו לתת. מחמת שכפרו בה' ואמרו כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, ומדוע שיתן האדם למישהו אחר מממון שעמל עליו בעשר אצבעותיו. ולעומתם אברהם אבינו לימד לעולם שצדקה היא מחוייבת המציאות ואינה ענין של נדבה גרידא, כי "ואתה מושל בכל", הקב"ה הוא שהעניק לנו את הממון כדי שניתן ממנו לעני ודל, ואם איננו עושים כך הרי שזהו נגד רצונו ית'.

קח מטר לברכה במגדל אור של תורה וחסד !

בניית קומת בית הכנסת שע"י מוסדות "דרכי תורה" בעיצומה.
תרומת מטר מזכה בהנצחה במבואה מפוארת להיכל בית הכנסת
ובית המדרש שע"י "דרכי תורה".
לפרטים: 054-2637798 או 08-9452903 ניתן לתרום בנדירים פלוס.

כולל ערב לבעלי בתים "חזון עובדיה" ע"ש מרן רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל

שיעורי תורה מפי הרב ראובן גולן מדי ערב ב-20:15.

השיעורים אינם מתקיימים בבית הכנסת אלא ב-ZOOM

(לקבלת הקישור שלחו הודעה ל- 055-2537170)

- ◆ יום א'- הלכה בעיון- טור בית יוסף ושלחן ערוך הלכות חנוכה.
- ◆ יום ב'- איסור והיתר- הלכות כשרות המטבח והמאכלים.
- ◆ יום ג'- "סמיכת חבר"- תוכנית עולמית ללימוד הלכה לבעלי בתים עם מראי מקומות סיכומים ומבחנים בהכוונת הראש"ל הגאון הרב שלמה משה עמאר (הלכות מוקצה).
- ◆ יום ד'- הלכות שבת למעשה (מלאכת מבשל).
- ◆ יום ה'- אור החיים הקדוש על פרשת השבוע.

זמני התפילות

בביהכ"נ "דרכי תורה"

שבת קודש פרשת וירא

מנחה ערב שבת - 16:15
הדלקת נרות - 16:27
שחרית (קרבת) - 8:15
מנחה מנין א' - 13:30
גמרא - 14:30
הלכה - 15:00
תהלים לילדים: 15:00
מנחה מנין ב' - 15:30
"רעוא דרעוין" - 17:15
צאת השבת - 17:18
ערבית מוצ"ש - 17:30

ימות החול

שחרית (קרבת) - 8:15
מנחה (קרבת) - 16:30
ערבית - 17:15

פרנס השנה: ידידנו היקר והנעלה ר' אברהם בן לונה טובול הי"ו לע"נ

רחמים בן זוהרה ז"ל. יזכה ה' ברוב נחת והצלחה מכל יוצאי חלציו, ובבריאות איתנה ונהורא מעליא ופרנסה טובה, ויבורכו הוא ובניו ביתו בכל הברכות הכתובות בתורה.

ורדה בת סאלם אברהם ע"ה

אורה עישה בת ביחה פריחה סיבוני ע"ה
ציפוררה בתיחה בת שרה דנה ע"ה

מיכאל זאב בן שרה ז"ל

שרה בת יחיא מנכלי ערבה ע"ה
דוד בן עזיזה איתח ז"ל